

MORALNI RAZVOJ

Pri moralnem razvoju raziskujemo kako vemo kaj je in kaj ni moralno dejanje.

PIAGET

Moralni razvoj deli na dve stopnji:

1. heteronomna morala

Za proučevanje teh dveh stopenj morale, je Piaget uporabil dve zgodbi. V eni zgodbi otrok nenamerno razbije skodelice na mizi, v drugi zgodbi pa otrok kljub prepovedi, da ne sme "stikati" po omari prevrne skodelico, ki pade na tla in se ji odkruši ročaj. Otroke je spraševal, kdo je naredil večji prekršek? Otrok na heteronomni stopnji morale bo v ospredje postavljaj **posledice** ali **škodo** (tisti, ki je razbil več skodelic je bolj kriv).

2. avtonomna morala

Otrok na stopnji avtonomne morale v ospredje postavlja **namene** (manj je kriv tisti, ki je skodelice razbil nenamerno, po nesreči, kljub večji škodi). O avtonomni morali govorimo takrat, kadar razumemo pravila in moralnost kot stvar **dogovora** (verjetje v immanentno splošno pravičnost).

KOHLBERG

Loči 3 ravni in 6 stopenj moralnega razvoja. Za ugotavljanje ravni in stopenj moralnega razvoja je uporabil naslednjo zgodbo: Mož zelo bolne žene ukrade v lekarni zdravilo, ker nima denarja, da bi ga kupil. Vprašanje se postavlja, kako je ravnal mož?

1. predkonvencionalna

raven:

- 1.stopnja: egocentrična-hedonistična orientacija
- 2.stopnja: instrumentalno-relativistična orientacija

Na *predkonvencionalni* ravni gre posamezniku izključno za lastne interese, za prijetne in neprijetne posledice njegovega ravnanja. Na tej ravni nastanejo stopnje tako, da posameznik na prvi stopnji naivno uporablja kot kriterij izključno svoje lastne potrebe, medtem ko pripisuje na drugi stopnji tudi drugim neko pravico in ve, da se mora zaradi lastnega interesa z njimi aranžirati.

2. konvencionalna raven:

- 3.stopnja: konformnost (soglašanje) in orientacija po medčloveških pričakovanjih
- 4.stopnja: orientacija po "zakonih in redu"

Na drugi, *konvencionalni* ravni nekritično in samoumevno sprejme predstave o vrednotah svoje okolice in se jim skuša prilagajati. Na tej ravni nastane razlikovanje bližnjega in

daljnega socialnega področja. Na prvi stopnji te ravni (tretje v celotni shemi) se posameznik orientira po vrednotah pomembnih bližnjih oseb - želi biti "a good boy", oz. "a good girl" - na drugi konvencionalni stopnji (četrti v celoti) razmišlja na osnovi interesa ohranitve socialnega sistema: "Kaj bi se zgodilo, če bi vsak tako delal?" Želi biti "a good citizen".

3. postkonvencionalna raven:

5.stopnja: orientacija po pravicah, ki imajo prednost pred družbo in na "družbeni pogodbi"

6.stopnja: orientacija po splošno veljavnih etičnih principih

Posameznik preide na *postkonvencionalno* raven na ta način, da družbena predstava o vrednotah zanj izgubi svojo samoumevnost in da sprašuje po njeni utemeljitvi. Vrednote vplivajo na njegovo moralno presojo v meri, ki je skladna z nadrejenimi kriteriji, po katerih je potrebno oceniti nje same. Na tej ravni se razdelitev na stopnje izvrši v tisti meri, v kateri se prekorači družbeni kriterij. Posameznik vidi na prvi stopnji te ravni nadrejene kriterije v zadnjih motivih podružbljenega: Kaj vpliva na osebe, da pristajajo na obstoj družbe kot take in na svojo vključenost vanjo? Kaj bi jih spodbudilo k združevanju, če še ne bi bili člani neke družbe? (Pogodbena teorija a la John Locke.) Na drugi stopnji te ravni (skupno na šesti) je posameznik prekoračil družbeno v smeri celokupno človeškega in se orientira po splošno veljavnih etičnih principih.

Moralni razvoj vedno zaostaja za kognitivnim spoznanjem.